

Vergaderjaar 2021–2022

28 844

Integriteitsbeleid openbaar bestuur en politie

29 911

Bestrijding georganiseerde criminaliteit

Nr. 236

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 maart 2022

De overheid hoort ten dienste te staan aan de samenleving en mensen in staat te stellen een actieve bijdrage te leveren aan deze samenleving. Sommigen leveren die bijdrage door zich in te zetten voor het openbaar bestuur, als ambtenaar of als politicus. Zij spannen zich in voor goede zorg voor ouderen, prettige scholen voor onze kinderen of de leefbaarheid van woonwijken.

Helaas zien we steeds vaker dat politieke ambtsdragers en ambtenaren worden bedreigd of geïntimideerd¹. Dit heeft niet alleen gevolgen voor hun eigen functioneren, maar ook voor hun families, die niet voor dit werk gekozen hebben. Maar het gaat dieper: een aanval op een raadslid, wethouder of burgemeester raakt ons allemaal. Het hindert mensen bij hun inzet voor een betere samenleving en de vertegenwoordiging van de kiezer. Het tast zo de kern van onze democratie aan en haar vermogen om te verbinden en verschillen te overbruggen.

Deze agressie en intimidatie vinden plaats tegen een achtergrond van maatschappelijke onrust. Wantrouwen in de overheid, het gevoel niet gehoord te worden en polarisatie². Ook de impact van georganiseerde criminaliteit³ en andere oneigenlijke vormen van beïnvloeding op het openbaar bestuur wordt steeds zichtbaarder. Gemeenten zijn interessant voor criminele organisaties vanwege de informatie, subsidies en vergunningen die zij verstrekken.

¹ Monitor Veiligheid en Integriteit 2020, I&O Research, Bureau BING i.o.v. Ministerie van BZK (2020). Zie bijlage bij Kamerbrief over weerbaar bestuur en Monitor Integriteit en Veiligheid 2020 IKamerstuk 28 844, nr. 218/Rijksoverheid.nl en dit nieuwsbericht van 16 januari 2022: Verdrievoudiging van bedreigingen en geweld tegen gemeenteraadsleden | NOS.

² <https://kennisopenbaarbestuur.nl/rapporten-publicaties/atlas-van-afgehaakt-nederland/>.

³ <https://www.nctv.nl/actueel/nieuws/2021/03/08/nvs-midterm-review-dreigingen-stellen-nederland-voor-forse-uitdaging>.

In deze tijden blijven inzetten op een goed en betrouwbaar openbaar bestuur is mijn verantwoordelijkheid als Minister en dat kan alleen in samenwerking met anderen. Samen staan we voor een bestuur dat dienstbaar en benaderbaar blijft voor burgers, maar tegelijk ook grenzen kan stellen aan onacceptabel gedrag en ondermijnende invloeden zonder persoonlijke risico's te lopen. Dit is cruciaal voor het goed functioneren van het openbaar bestuur en het aantrekkelijk houden van het politieke ambt.

Het versterken van de bestuurlijke weerbaarheid is dan ook onderdeel van het brede offensief tegen georganiseerde criminaliteit van dit kabinet.⁴ Op Prinsjesdag heeft het demissionaire kabinet bekend gemaakt in 2022 een bedrag van € 524 mln. beschikbaar te stellen voor de aanpak van ondermijning, waarvan € 434 mln. structureel per jaar. De Minister van Justitie en Veiligheid (JenV) coördineert de inzet op ondermijning. Een deel van deze middelen, € 10 mln. per jaar zal structureel beschikbaar komen voor het versterken van de bestuurlijke weerbaarheid. Daarbinnen valt ook het versterken van de informatiepositie van gemeenten voor de aanpak van ondermijning door het continueren en verbreden van Zicht op Ondermijning⁵. Dat geeft mij de mogelijkheid de reeds bestaande aanpak hierop voort te zetten en te vernieuwen. Graag informeer ik uw Kamer, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, over deze aanpak.

Om meer zicht te krijgen op de druk die van buiten wordt uitgeoefend, ga ik onder anderen investeren in het verhogen van de meldingsbereidheid van signalen van agressie, intimidatie en ondermijning organisatiebreed. Ook wil ik meer gaan investeren in de preventieve beveiligingsmaatregelen aan de woningen van decentrale bestuurders. Want politieke ambtsdragers, in het bijzonder burgemeesters, zijn in de afgelopen jaren een steeds belangrijkere en meer zichtbare rol gaan spelen bij de aanpak van ondermijning. Dat vraagt dat zij goed worden beschermd. Bijvoorbeeld op het moment dat zij een drugspand sluiten en als gevolg daarvan met bedreiging en intimidatie worden geconfronteerd. Dat geldt ook voor hun persoonlijke omgeving en de gemeentelijke organisatie. De verdere uitwerking van de intensiveringen doe ik in nauwe samenwerking met, onder andere, het Ministerie van JenV, gemeenten, provincies en beroeps- en belangenverenigingen van politieke ambtsdragers en gemeentesecretarissen. Ik richt mij bij de investeringen in eerste instantie op gemeenten, waarbij de andere overheidslagen nauw betrokken zullen worden en kunnen profiteren van de ontwikkelde diensten en maatregelen.

De nauwe samenwerking voor een weerbaar bestuur is door mijn ministerie al sinds 2018 gestart met de oprichting van het Netwerk Weerbaar Bestuur. Hier zijn onder andere het Ministerie van JenV, provincies, VNG en beroeps- en belangenverenigingen van politieke ambtsdragers bij aangesloten. Daarnaast maak ik me al geruime tijd sterk voor een goede informatiepositie van decentrale overheden in de strijd tegen ondermijning. Dat doe ik via initiatieven zoals Zicht op Ondermijning.

Deze brief informeert u over de opbrengsten van de pilot Integrale Beveiligingsaanpak en de impuls Weerbaar Bestuur, zoals toegezegd door mijn ambtsvoorganger.⁶ Daarnaast informeer ik u over de behaalde resultaten⁷ van de City Deal Zicht op Ondermijning, zoals afgesproken bij

⁴ Kamerstuk 29 911 nr. 329.

⁵ Zie: www.zichtopondermijning.nl.

⁶ Kamerstuk 28 844, nr. 218.

⁷ Kamerstuk 30 995, nr. 97.

de start van dit traject⁸, en licht ik toe waar ik de extra middelen voor een weerbaar bestuur voor wil inzetten.

Resultaten financiële versterking gemeenten

Een weerbare overheidsorganisatie is open en toegankelijk, zorgt voor betrouwbare dienstverlening en is zich bewust van de risico's van ondermijnende criminaliteit. Daarnaast heeft zij betrouwbaarheid en integriteit van ambtenaren en bestuurders hoog in het vaandel staan. Gemeenten hebben over het algemeen nog te weinig structurele aandacht voor de weerbaarheid van hun organisatie⁹. Daarom is de afgelopen jaren ingezet op kennisdeling en financiële ondersteuning aan gemeenten zodat de weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie kon worden versterkt. De resultaten van deze initiatieven zijn gepresenteerd op 6 december jl. tijdens de (digitale) conferentie Weerbare Organisatie. Hieronder treft u een kort overzicht van de resultaten.

Impuls innovatie en intensivering aanpak Weerbaar Bestuur

In totaal hebben 25 gemeenten en het openbaar lichaam Bonaire een financiële impuls ontvangen om de aanpak van weerbaarheid van de eigen organisatie op innovatieve wijze te versterken. Op de website www.weerbaarbestuur.nl vindt u een overzicht van de gemeenten en de gefinancierde projecten. De gemeenten die een financiële impuls kregen, hebben daarnaast deelgenomen aan zogenaamde leerkringen, een vorm van intervisie om kennis en ervaringen met elkaar te delen.

In de leerkring «lokale weerbaarheid» zijn ervaringen en kennis uitgewisseld over het op orde brengen van de informatiehuishouding, zoals het tegengaan van (on)bewust lekken van informatie en cliëntisme door het laten uitvoeren van een risicoanalyse. De leerkring «gebiedsgerichte aanpak ondermijnende criminaliteit» heeft het bewustzijn van deelnemende gemeenten vergroot over nut en noodzaak van een goede informatiepositie over mogelijke ondermijnende invloeden. Dit betreft bijvoorbeeld informatie over kwetsbare branches in winkelstraten en op bedrijventerreinen.

Pilot Integrale Beveiligingsaanpak

De weerbaarheid van een gemeentelijke organisatie tegen ongewenste beïnvloeding kan worden vergroot door de beveiliging van de organisatie in samenhang te bezien. Informatiebeveiliging, personele beveiliging, fysieke beveiliging en integriteitsbeleid van een gemeente moeten daarvoor op elkaar worden afgestemd. Vanaf december 2019 tot en met de zomer van 2021 is daarom in opdracht van mijn ministerie een pilot uitgevoerd waarbij negen gemeenten en het openbaar lichaam Saba kennis en ervaring hebben uitgewisseld over de wijze waarop deze samenhang kan worden georganiseerd.¹⁰

De resultaten en lessen van de pilot zijn beschikbaar voor andere gemeenten op het platform www.weerbareoverheid.nl. Op dit platform vinden gemeenten (praktijk-)ervaringen en handvatten om de integrale beveiligingsaanpak binnen hun eigen gemeente op te zetten of aan te

⁸ Stcrt. 2017, nr. 48699, 29 augustus 2017.

⁹ Blijkt o.a. uit deze rapporten: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/30/ondersteuning-kleinere-gemeenten-bij-aanpak-ondermijning> en https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/201020_commissie_binnenlandse_zaken_rapport_bedreigingen_en_intimidaties_tegen_publieke_ambtsdrag

¹⁰ Kamerstuk 28 844, nr. 218.

scherpen. De deelnemende gemeenten hebben door de pilot de beveiligingsrisico's in hun organisatie beter in beeld en hebben naar aanleiding daarvan concrete maatregelen kunnen nemen om hun integrale beveiliging te verbeteren.

Resultaten City Deal Zicht op Ondernijning

Het dashboard Zicht op Ondernijning¹¹ biedt gemeenten informatie over patronen van ondernijnde criminaliteit en de potentiële voedingsbodems daarvan binnen hun eigen gemeente¹². Zicht op Ondernijning richt zich op het versterken van de informatiepositie van gemeenten op twee hoofdthema's: (1) drugsproblematiek en (2) misbruik van vastgoed. Door het dashboard te gebruiken kunnen gemeenten hun beperkte capaciteit zo effectief mogelijk inzetten. Het dashboard kan bijvoorbeeld worden gebruikt om op het gebied van woningbezit, verkooptransacties van vastgoed of kenmerken van vastgoed betrokken bij productie van drugs in kaart te brengen in hoeverre er afwijkingen zijn ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Ook kunnen analyses van kwetsbare branches op aantal vestigingen en omzet per gemeente en combinaties van bovenstaande patronen in beeld worden gebracht.

Al deze informatie is openbaar toegankelijk op www.zichtopondernijning.nl en is hierdoor ook bruikbaar voor andere partijen. Ook de recent opgerichte Landelijke Fenomeentafel «ondernijning in de vastgoedketen» gebruikt het dashboard om nader te bepalen op welke ondernijnde fenomenen zij hun analyses gaan richten.

Een belangrijk uitgangspunt voor de aanpak Zicht op Ondernijning is de integrale aandacht voor publieke waarden als privacy, gelijke behandeling en transparantie. De kern van het dashboard wordt gevormd door (openbare) data van het CBS. Denk aan locatie- en inkomenskenmerken, maar bijvoorbeeld ook gegevens over veroordelingen door het Openbaar Ministerie en inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel. In overeenstemming met de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn deze data niet herleidbaar tot individuele personen, bedrijven of adressen. De gegevens in het dashboard zijn daarom altijd geaggregeerd op het niveau van gemeenten, wijken, buurten of branches.

Inzet versterking weerbaar bestuur

Steeds meer politieke ambtsdragers en medewerkers van overheidsorganisaties hebben te maken met intimidatie en agressie, ook uit criminele hoek. 24% van de burgemeesters geeft aan in zijn of haar functie bedreigd te zijn door personen en organisaties uit het criminele circuit met als doel de besluitvorming van de gemeente te beïnvloeden.¹³ Zorgelijk is dat het aantal meldingen en aangiftes van bedreiging en intimidatie juist lijkt te dalen, hetgeen lijkt te impliceren dat slachtoffers van bedreigingen minder geneigd zijn melding te maken of aangifte te doen.¹⁴ Ook krijg ik signalen dat decentrale overheden met regelmaat mikpunt van juridische procedures zijn om de organisatie te ontwrichten.¹⁵ Denk aan het oproepen van

¹¹ Deze aanpak is ontwikkeld in het kader van een City Deal. Dit is een nieuwe samenwerkingsvorm die in een eerdere kabinetperiode is ontwikkeld door Agenda Stad en als doel heeft innovatie aan te jagen bij grote maatschappelijke vraagstukken. Inmiddels zijn er 27 City Deals gesloten op diverse thema's.

¹² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

¹³ ProFacto, «Criminele beïnvloeding van het lokale openbaar bestuur», 2017.

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/07/02/monitor-integriteit-en-veiligheid-2020>.

¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/30/ondersteuning-kleinere-gemeenten-bij-aanpak-ondernijning>.

ambtenaren als getuigen in juridische procedures om zo hun naam en adresgegevens in handen te krijgen.

Een belangrijke stap in de versterking van de weerbaarheidsaanpak is om ondermijningsfenomenen en potentiële kwetsbaarheden van overheidsorganisaties beter in kaart te brengen. Door een accurater beeld van de problematiek kunnen maatregelen en beleid gericht worden ingezet. Ook kan er betere uitwisseling plaatsvinden met de weerbaarheidsaanpak van andere beroepsgroepen. Samen met het Ministerie van JenV zet ik daarom in op een kennisagenda weerbaarheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een verdiepend onderzoek naar de (intimiderende) juridische procedures richting gemeenten door het WODC. Daarbij wil ik de aanpak weerbaar bestuur laten aansluiten bij de brede weerbaarheidsaanpak voor de beroepsgroepen met een publieke taak.

Ik wil de bestuurlijke aanpak binnen de brede aanpak ondermijning intensiveren langs drie lijnen:

1. Weerbare organisaties;
2. Weerbare politieke ambtsdragers;
3. Verbeteren van de informatiepositie van gemeenten.

Binnen deze lijnen is mijn aanpak tweeledig. Enerzijds wil ik inzetten op maatregelen die zich richten op bewustwording, signalering en inzicht in de (systeem)risico's en vormen van ondermijning. Anderzijds zet ik in op betere ondersteuning van personen en organisaties die te maken krijgen met incidenten. Ik zal dit per onderdeel toelichten.

1. Weerbare organisaties

Inzicht en signalering

Voor het versterken van de gemeentelijke organisatie wil ik aan de voorkant inzetten op het integraal aanpakken van kwetsbare processen en versterken van zwakke schakels en meldpunten. In veel gemeenten is nog te weinig zicht op processen binnen de eigen organisatie die vatbaar zijn voor ondermijnende beïnvloeding. Denk hierbij aan vergunningverleningsprocessen die bewust doelwit zijn van beïnvloeding van buitenaf. Vaak is er binnen kleine gemeenten te weinig capaciteit beschikbaar om kwetsbare processen te versterken. Ook voelen sommige kleine gemeenten zich geremd om bestuurlijke handhavingstrajecten gericht op het bestrijden van ondermijning te starten en voltooien vanwege de complexiteit hiervan. Ik wil daarom samen met onder meer de regionale informatie en expertisecentra (RIEC's) extra inzetten op inzicht en analyse in de kwetsbare processen en het versterken van de kwetsbare schakels binnen een gemeentelijke organisatie. Gemeenten kunnen hiervoor putten uit de aandachtspunten uit de ondermijningsbeelden en aanbevelingen uit de weerbaarheidsscans. Dan kan gedacht worden aan het organiseren van bewustwordingssessies, het (breder) toepassen van de Wet Bibob en het inrichten van één overkoepelend meldpunt waar signalen en meldingen van ondermijning, integriteit en veiligheidsincidenten kunnen samenkomen.

Ondersteuning bij organisaties

Aan de achterkant zet ik, samen met JenV, in op de aanpak van niet-strafbare intimidaties en ondersteuning bij complexe juridische procedures van – in het bijzonder – de gemeentelijke organisaties die door deze procedures in het gedrang komen. Onder meer naar aanleiding van

motie van de leden Kuik en Bikker¹⁶, is nu een verkenning gestart of een landelijk juridisch steunpunt, gespecialiseerd in ondermijning, de (meest) passende oplossing is of dat er alternatieven beter in de behoefte vanuit de praktijk voorzien.

Ook de weerbaarheid van de rijksoverheid heeft mijn aandacht. Uit onderzoek blijkt dat een kwart van de rijksambtenaren aangeeft dat standpunten van collega's worden beïnvloed door agressie en geweld.¹⁷ Het kabinet zet daarom ook in op het versterken van de weerbaarheid van (rijks)ambtenaren, onder andere door het stellen van een norm en deze (rijks)breed uit te dragen. Ik wil de meldingsbereidheid van ambtenaren vergroten en ondersteuning bieden bij het voorkomen van en omgaan met agressie, geweld, intimidatie en bedreiging.

2. Weerbare politieke ambtsdragers

Bewustwording en signalering

Bestuurders, volksvertegenwoordigers en ambtenaren moeten hun ambt te allen tijde veilig en zonder oneigenlijke druk kunnen uitvoeren. Politieke ambtsdragers kennen geen klassieke werkgever die verantwoordelijk is voor een veilige werkomgeving. Daarom span ik me hier in het bijzonder voor in. De positie van de burgemeester vraagt daarbij bijzondere aandacht gelet op de belangrijke rol die hij of zij heeft bij de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Investeren in de bescherming en veiligheid van de politieke ambtsdragers die zich dagelijks inzetten voor onze democratische rechtsstaat blijft noodzakelijk.

Belangrijke inzet aan de voorkant is het beter signaleren en het creëren van bewustzijn omtrent oneigenlijke beïnvloedingswijzen organisatiebreed. Denk hierbij aan het toepassen van een persoonlijke weerbaarheidsscan als aanvulling op de Basisscan Integriteit, waarmee inzicht wordt verkregen in netwerken waarin bestuurders participeren. Zo wordt duidelijk waar mogelijke beïnvloedingsrisico's zich bevinden.

Bij de extra intensivering zal worden gekeken naar een bijdrage aan een veilige woonplek voor bestuurders. Deze inzet wordt mede gebaseerd op de evaluatie van de recent in werking getreden Regeling preventieve beveiligingsmaatregelen die voor 2022 is gepland. Aanvullend daarop zal verkend worden hoe door de politie geadviseerde aanvullende beveiligingsmaatregelen eenvoudiger kunnen worden ingeregeld en gefinancierd.

Tijdens de begrotingsbehandeling in november is de vraag gesteld hoeveel gemeentebestuurders woonden in een ambtswoning in de jaren 2012 tot en met nu, per jaar uitgesplitst. Toegezegd is hierop terug te komen omdat de uitvoering van het rechtspositiebesluit een decentrale verantwoordelijkheid is. Mijn ministerie houdt geen lijst bij van ambtswoningen of ter beschikking gestelde woningen. In de bijlage treft u dan ook een overzicht, zoals toegezegd¹⁸. De afgelopen jaren lijkt een dalende trend te zijn ingezet van het aantal ambtswoningen of ter beschikking gestelde woningen, namelijk van 23 woningen in 2012 naar 14 woningen in 2021.

¹⁶ Motie van de leden Kuik en Bikker over een landelijk juridisch loket gespecialiseerd in de juridische dimensie van de ondermijningsaanpak, november 2021: Kamerstuk 35 925 VI, nr. 75.

¹⁷ Kernrapport WERKonderzoek 2019, maart 2020, Ministerie van BZK.

¹⁸ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Meer ondersteuning na incidenten

Ik wil de zorgelijke trend van het dalende aantal meldingen en aangiftes ten opzichte van het stijgende aantal agressieve en intimiderende uitingen keren. Daarom is samen met het Ministerie van JenV en het Nederlands Genootschap van Burgemeesters in nauwe samenwerking met de partners van het Netwerk Weerbaar Bestuur, een collectieve norm voor decentrale politieke ambtsdragers ontwikkeld¹⁹. Uitgangspunt van deze norm is dat intimidatie en bedreiging niet horen bij het politieke ambt, dat ambtsdragers er niet alleen voor staan en dat het melden van incidenten hoort en helpt. Daarnaast heeft mijn ministerie samen met het Ministerie van JenV een stappenplan ontwikkeld, zodat een overheidsorganisatie snel opvolging kan geven aan een melding van een politieke ambtsdrager. De collectieve norm en bijbehorend stappenplan worden de komende tijd ook uitgewerkt voor de ambtelijke organisatie.

Dit kunnen we niet zonder een goede samenwerking met de politie en het Openbaar Ministerie. Onderdeel van het stappenplan²⁰ is zowel het geven van steun aan de melder als het geven van opvolging richting de dader, waarvan strafrechtelijke vervolging een belangrijk onderdeel kan zijn.

3. Verbeteren informatiepositie gemeenten

Recent heeft een evaluatie van de City Deal Zicht op Ondernijning plaatsgevonden door middel van een rapportage. De rapportage hierover is bijgevoegd bij deze brief²¹. Hieruit blijkt dat de samenwerking tussen ministeries, gemeenten, stichting ICTU en CBS binnen deze City Deal goed werkt en dat de toegevoegde waarde van kwantitatieve analyses in de preventieve aanpak van ondernijnde criminaliteit ruimschoots is aangetoond. Aandachtspunt is de praktische toepasbaarheid van het dashboard en ondersteuning van (kleine) gemeenten die beschikken over te weinig capaciteit om de inzichten uit het Dashboard toe te passen. De twintig overheidsorganisaties die samenwerken binnen de City Deal Zicht op Ondernijning willen deze samenwerking graag voortzetten. Momenteel wordt samen met de VNG en de gemeenten verkend op welke manier de aanpak Zicht op Ondernijning verder ontwikkeld kan worden.

De rapportage doet twee aanbevelingen: voortzetting van de coalitie Zicht op Ondernijning en een bredere toepassing van de Zicht-op-methode om data (verantwoord) te gebruiken voor de preventieve aanpak van ondernijning. Ik wil deze aanbevelingen overnemen en de werkwijze voortzetten en verbreden naar andere maatschappelijke vraagstukken. Denk aan vraagstukken op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, wonen, vakantieparken en maatschappelijke onrust. Ik zet hiervoor een nader te bepalen deel van de eerder genoemde structurele middelen in, zie ook de brief aan uw Kamer over «Het Pact Beprijd».²² Doel is gemeenten meer inzicht te geven in lokale maatschappelijke vraagstukken zodat de weerbaarheid van hun bestuur wordt vergroot. Daarnaast wil ik samen met provincies, RIEC's en private partijen verkennen of de resultaten van deze datagedreven aanpak beter kunnen worden ingezet voor preventieve maatregelen (gedacht kan worden aan het inzetten van een vergunningplicht en het toepassen van wet BIBOB). Daarmee kan de aanpak van ondernijning worden versterkt. Ten slotte ga ik zorgen dat de RIEC's en provincies ondersteund worden bij het gebruik van de resul-

¹⁹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

²⁰ <https://www.weerbaarbestuur.nl/producten-en-diensten/collectieve-norm-tegen-agressie-en-intimidatie>.

²¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

²² Kamerstuk 29 911, nr. 310 – Vervolgdocument «Het Pact Beprijd».

taten om kwantitatieve onderbouwing te geven aan de lokale en regionale ondermijningsbeelden.

Afsluitend

Ik vind het van belang om samen te blijven werken aan een overheid die weerbaar is tegen ondermijnende invloeden en waarin democratische principes gewaarborgd zijn en blijven. Ik heb u in deze brief geschetst hoe ik de inzet voor het versterken van de bestuurlijke weerbaarheid in de komende periode voor mij zie. Over de uitwerking en voortgang van de inzet zal ik uw Kamer medio 2022 informeren.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.G.J. Bruins Slot